

AI-2156-2010 Seat No. _____

B. A. (Sem.-IV) Examination

April - 2023

CE-403 : Sanskrit

(1) मडाकवि काखिदास रचित रधुवंश सर्ग-१

(Old Course)

(2) हितोपदेश - मित्रलाभः

(New Course)

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

(1) मडाकवि काखिदास रचित रधुवंश सर्ग-१

(Old Course)

१ नीयेनामांथी कोरुपश त्रश श्लोकोनो मात्र अनुवाद करो : १८

(१) वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये ।

जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥

(२) प्रजानामेव भूत्यर्थं स ताभ्यो बलिमग्रहीत् ।

सहस्रगुणामुत्स्रष्टुमादत्ते हि रसं रविः ॥

(३) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाधाविपर्ययः ।

गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव ॥

(४) लोकान्तरसुखं पुण्यं तपोदानसमुद्भवम् ।

संततिः शुद्धवंश्या हि परत्रेह वे शर्मणे ॥

- (५) धर्मलोपभयाद्राज्ञीमृतुस्नातामिमां स्मरन् ।
प्रदक्षिणाक्रियार्हायां तस्यां त्वं साधु नावरः ॥
- (६) तच्छिष्याध्ययननिवेदितावसानां ।
संविष्टः कुशशयने निशां निनाय ॥

२ नीयेनामांथी कोष्ठपशु त्रशु संदर्भ समज्ञावो : १७

- (१) सहस्रगुणामुत्सृष्टुमादत्ते हि रसं रविः ।
(२) तथा हि सर्वे तस्यासन्यरार्थैकफला गुणाः ।
(३) तौ दम्पती वसिष्ठस्य गुरोर्जग्मतुराश्रमम् ।
(४) मत्प्रसूतिमनाराध्य प्रजेति त्वां शशाप सा ।
(५) प्रतिबध्नाति हि श्रेयः पूज्यपूजाव्यतिक्रमः ।
(६) स पिता पितारस्तासां केवलं जन्महेतवः ।

३ राजा द्वितीयं पात्रालेभन विस्तारथी वर्षावो. १८

अथवा

३ महाकाव्यना लक्षणे आपी रघुवंशं महाकाव्य तरीके
मूल्यांकन करो. १८

४ नीयेनामांथी कोष्ठपशु वे टूंकनोंध लभो : १७

- (१) कालिदासं ज्ञान
(२) रघुवंश शीर्षक समज्ञावो
(३) वसिष्ठाश्रम वर्शन
(४) कामधेनुनो शाप

(2) हितोपदेश – मित्रलाभः
(New Course)

१ नीयेना गद्यभंडोभांथी कोऽपश भे गद्यभंडोनी अनुवाद करो : १८

(१) अस्ति गोदावरीतीरे विशालः शाल्मलीतरुः । तत्र नानादिग्धे-
शादागत्य रात्रौ पक्षिणो निवसन्ति । अथ कदाचिदवसन्नायां
रात्रावस्ताचल चूडावलम्बिनि भगवति कुमुदिनीनायके चन्द्रमसि
लघुपतनकनामा वायसः प्रबुद्धः कृतान्तमिव द्वितीयमायान्तं
व्याधमपश्यत् । तमवलोक्याचिन्तयत् – अद्य प्रातरेवानिष्टदर्शनं
जातम् । न जाने किमनभिमतं दर्शयिष्यति । इत्युक्त्वा
तदनुसरणक्रमेण व्याकुञ्चलितः ।

(२) अस्ति मगधदेशे चम्पकवती नामारण्यानी । तस्यां चिरान्महता
स्नेहेन मृगकाकौ निवसतः । स च मृगः स्वेच्छया भ्राम्यन्
हृष्टपुष्टाङ्गः केनचिच्छगालेनावलोकितः । तं दृष्ट्वा
शृगालोऽचिन्तयत्-आः कथमेतन्मांसं सुललितं भक्षयामि । भवतु ।
विश्वासं तावदुत्पादयामि । इत्यालोच्चोपसृत्याब्रवीत् । – मित्र
कुशलं ते । मृगेणोत्कम् – कस्त्वम् । स ब्रूते – क्षुद्रबुद्धिनामा
जम्बुकोऽहम् । अत्रारण्ये बन्धुहीनो मृतवन्निवसामि । इदानीं त्वां
मित्रमासाद्य पुनः सबन्धुर्जीवलोकं प्रविष्टोऽस्मि ।

(३) अस्ति चम्पकाभिधानायां नगर्या परिव्राजकावसथः । तत्र चूडाकर्णो
नाम परिव्राट् प्रतिवसति । स च भोजनावशिष्टभिक्षान्नसहितं
भिक्षापात्रं नागदन्तकेऽवस्थाप्यस्वपिति । अहं च तदन्तमुत्सुत्य
प्रत्पहं भक्षयामि । अनन्तरं तस्य प्रियसृहद् वीणाकर्णो नाम
परिव्राजकः समायात् । तेन सह कथाप्रसङ्गावस्थितो मम त्रासार्थं
जर्जरवंशखण्डेन चूडाकर्णो भूमिमताडयत् । वीणाकर्ण उवाच-
सखे किमित मम कथाविरक्तोऽन्यासक्तो भवान् ।

- ६ नीचेनाभायी शोरे नख अडदणे जापी अमजाना - १७
- (१) लिखितमणि ललाटे प्रीष्ठितुं कः समर्थः ।
- (२) न स्त्री स्वातन्त्र्यमतीति ।
- (३) उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् ।
- (४) सक्रवत् परिवर्तन्ते दुःखानि च सुखानि च ।
- (५) आत्मानं सततं रक्षेद् वारैरपि धनैरपि ।
- ७ प्राणीस्थानो उद्भव्ये अने विशय पर विस्तृत नामे लम्बो. १८
- अथवा
- ७ प्राणीस्थानुं स्वदुषे ज्ञानी, द्वितीपदेशनुं प्राणीस्था तरीके १८
- भुल्यादन करो.
- ४ टुंकीधे लम्बो : (दोपिण भे) १७
- (१) द्वितीपदेशनी शैली
- (२) मित्रलाभमां व्यक्त धती कवनव्यवहारनी समज
- (३) व्याघ्रपथिकयोः कथाः ।
- (४) चंदनदासवणिकस्य कथा ।

AI-2181-2013

Seat No. _____

B. A. (Sem. - IV) Examination

April - 2023

CE-404 : Sanskrit

(1) काव्यप्रकाश - उल्लास : २-१०

(Old Course)

(2) काव्यप्रकाश उल्लास - 2-10

(New Course)

Time : 2:30 Hours]

[Total Marks : 70

(1) काव्यप्रकाश - उल्लास : २-१०

(Old Course)

१ गमे ते त्रश ससंदर्भ समजावो :

१८

- (१) साक्षात् संकेतितं योऽर्थमभिघते स वाचकः ।
- (२) 'पीनो देवदत्तो दिवा न भुङ्कते' - इत्यत्र च रात्रिभोजनं लक्ष्यते ।
- (३) उक्तं हि वाक्यपदीये न हि गौः स्वरूपेण गौर्नाप्यगौः गोत्वाभिसम्बन्धात् गौः इति ।
- (४) गौ शुक्लश्चलो डित्थः इत्यादौ चतुष्टयी शब्दानां प्रवृत्तिः ।
- (५) क्रियायाः प्रतिषेधेऽपि फलव्यक्ति विभावना ।
- (६) संभावनमथोत्प्रेक्षा प्रकृतस्य समेन यत् ।

૨ કાવ્યપ્રકાશનું ગ્રંથકર્તૃત્વ સવિસ્તર ચર્ચા. ૧૭

અથવા

૨ આચાર્ય મમ્મટના મતાનુસાર 'લક્ષણા તેન ષડ્વિધા' આ વિધાન વિસ્તારથી સમજાવો. ૧૭

૩ (અ) ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે એક) ૯

(૧) અભિહિતાન્વયવાદ

(૨) લક્ષણામૂલાવ્યંજના

(૩) મમ્મટનું જીવન

(બ) ગમે તે બે અલંકારો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો : ૯

(૧) નિદર્શના ।

(૨) વિશેષોક્તિ ।

(૩) યમક ।

(૪) સમાસોક્તિ ।

૪ લક્ષણાપ્રવર્તન માટેની શરતોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. ૧૭

અથવા

૪ સંકેત-વિષયક કોઈપણ બે મતો વિસ્તારથી સમજાવો. ૧૭

(2) काव्यप्रकाश उल्लास - 2-10

(New Course)

- 1 गमे ते त्रश ससंदर्भ समञ्जसोः 18
(१) वाच्य एव वाच्यार्थ इति अन्विताभिधानवादिनः।
(२) तात्पर्यार्थो अपि केषुचित् ।
(३) सर्वेषां प्रायशोऽर्थानां व्यञ्जकत्वमपीष्यते।
(४) प्रयोजनेन सहितं लक्षणीयं न युज्यते।
(५) विशेषोक्तिरखण्डेषु कारणेषु फला वचः।
(६) ज्ञानस्थ विषयो ह्यान्याः फलमन्यदुदाहृतम्।
- 2 संकेत विषयक कोर्ध पशु भे मतोनी सविस्तर यर्था करो. 17
अथवा
- 2 आचार्य मम्मटना जिवन, समय अने सर्जन विशे विगते लभो.
- 3 (अ) टूंकनोंध लभोः (गमे ते अेक) 9
(1) मम्मटनी विद्वता
(2) शब्दशक्तिना प्रकारो
(3) अभिधामूलाव्यंजना.
(ब) गमे ते भे अलंकार सोदाहरण समञ्जसोः 9
(1) विभावना (2) स्वभावोक्ति
(3) समासोक्ति (4) निदर्शना.
- 4 लक्षणाणा प्रकारोनी विगते यर्था करो. 17
अथवा
- 4 मम्मटना मते व्यंजनानुं स्वरूप अने कार्यक्षेत्र सविस्तर समञ्जसो.